

Protocol Maatschappelijke Onrust

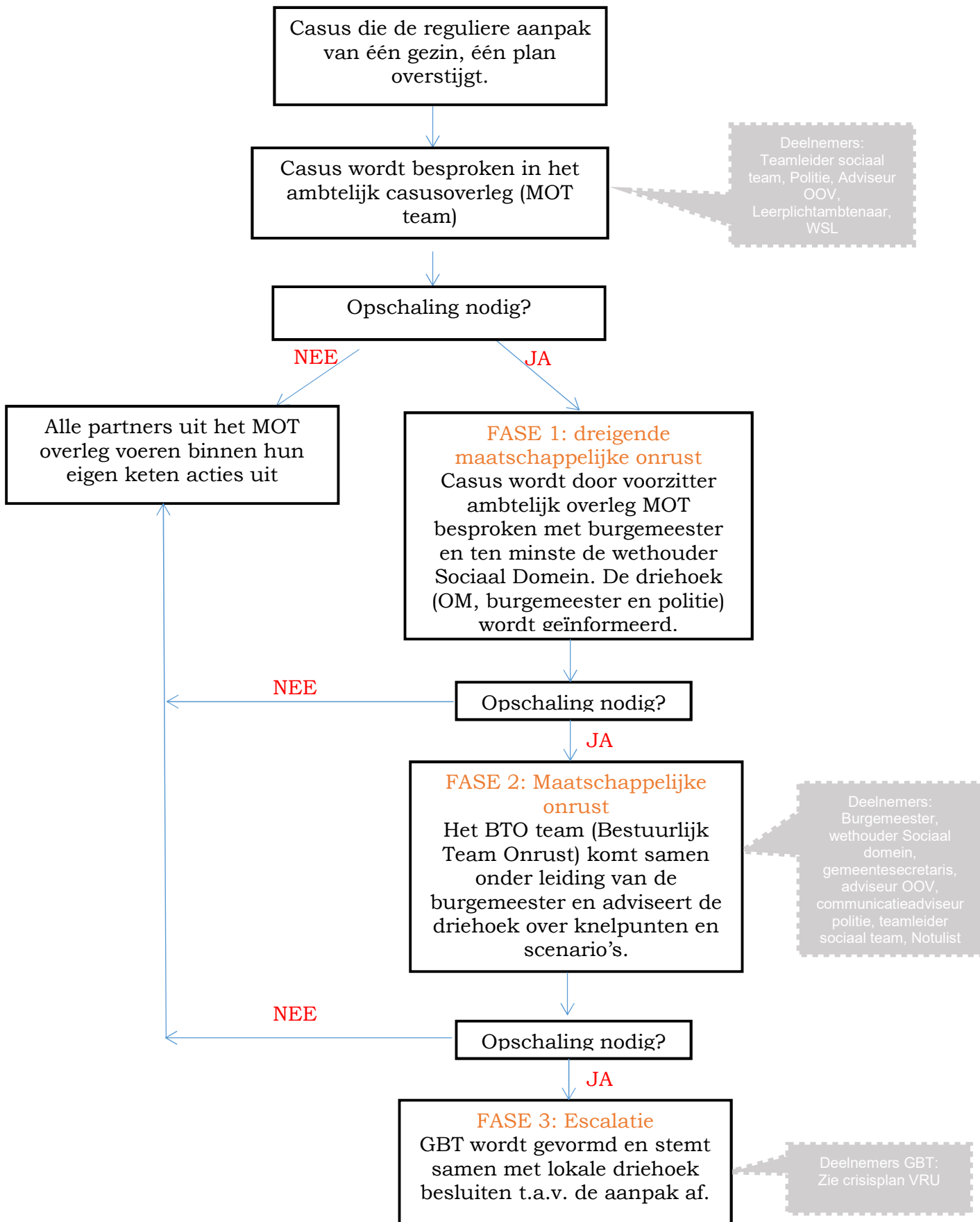

Gemeente Leusden

Versie: 1.1

Datum: 28-2-2017

Stroomschema Maatschappelijke onrust Leusden

Inleiding

Vanaf 1 januari 2015 hebben gemeenten vanwege de drie decentralisaties een grote rol in het sociale domein. Het uitgangspunt is dat burgers zelf regie hebben over hun leven. Als dit niet (meer) lukt, is hulpverlening en sturing nodig. Voor iedereen moet duidelijk zijn wie wanneer de regie heeft. Daarom dit protocol. Het protocol sluit aan bij de aanpak binnen het sociaal domein van de gemeenten én bij de ketens van justitie en politie.

Ondanks de inspanningen van professionele hulpverleners en de overheid zijn incidenten in het sociaal domein helaas onvermijdelijk. Een goede en proportionele reactie van de betrokken partijen, onder regie van de gemeente, moet verdere escalatie voorkomen en mogelijke maatschappelijke onrust beheersen. Dit betekent dat maatregelen zich zowel richten op de zorg voor slachtoffers als andere betrokkenen, zodat maatschappelijke onrust zoveel mogelijk wordt beperkt.

Doel

Een effectieve aanpak van (dreigende) maatschappelijke onrust in samenwerking met ketenpartners.

1. Sociaal Domein

Een inwoner heeft regie over zijn eigen leven. Er zijn geen problemen of er bestaan alleen vermoedens van problemen. Dit geldt voor het merendeel van de huishoudens. Preventie speelt een belangrijke rol, risico's worden zo vroeg mogelijk gesignaleerd om problemen te voorkomen. De zelfredzaamheid van mensen is groot. Inwoners hebben in deze fase zelf de regie. Zij zijn verantwoordelijk om signalen op te vangen en te melden. Burgers kunnen via meerdere wegen signalen melden. Belangrijke signalen zijn bijvoorbeeld frequent schoolverzuim, agressief optreden, verwaarlozing. Professionals zoals hulpverleners en de wijkagent zijn verantwoordelijk voor professionele signalering en preventie. De wethouder is bestuurlijk verantwoordelijk.

Sociaal Team

Er is een vraag of een probleem in een huishouden. In de reguliere aanpak wordt samen een plan gemaakt en uitgevoerd. Bij eenvoudige problematiek is bijvoorbeeld het wijkteam, de huisarts of politie betrokken. Bij meervoudige en complexe problematiek zijn daarnaast meer of gespecialiseerde deskundigen nodig. Dit kunnen partijen vanuit zorg, veiligheid en justitie zijn. De casusregie ligt bij iemand uit het sociaal team. De casusregisseur maakt samen met de inwoner en de betrokken organisaties een plan, waarin de samenwerking wordt afgestemd en één van de hulpverleners de regie krijgt. De coördinerend wethouder Sociaal Domein is bestuurlijk verantwoordelijk.

Om de impact van een casus uit het sociaal domein op de gemeenschap te bepalen wordt in het Maatschappelijke Onrust Team (MOT) overleg (maandelijks) bepaald welke risico's en maatregelen er nodig zijn om maatschappelijke onrust te voorkomen. Hier kan de regie overgaan van het sociaal domein naar het veiligheidsdomein, omdat er sprake is van (dreigende) maatschappelijke onrust

Maatschappelijke Onrust Team (MOT)

- Beleidsmed. OOV (voorzitter)
- Teamleider Sociaal team
- Politie
- Leerplichtambtenaar
- Woningstichting Leusden (agendapartner)

De deelnemers van het MOT team bepalen met elkaar per casus welke fase van maatschappelijke onrust van toepassing is. Hiervoor gebruiken zij het stappenplan aanpak maatschappelijke onrust (bijlage 3)

2. Maatschappelijke onrust: Veiligheidsdomein

Maatschappelijke onrust kan ontstaan als gevolg van een calamiteit in het sociaal domein of als gevolg van een acute calamiteit. Er zijn 3 fasen van maatschappelijke onrust:

Fase 1: Dreigende maatschappelijke onrust

Er is sprake van één of meerdere kleine incidenten rond een bepaald maatschappelijk probleem. Er zijn complexe problemen op meerdere leefgebieden en domeinen. Incidenten krijgen nog geen of beperkte aandacht van burgers, media (ook internet) of politiek, maar duidelijk is wel dat er iets speelt (signaal). Ook is het mogelijk dat zich een schokkend incident voordoet dat symbool staat voor een onderliggend maatschappelijk probleem.

Aanpak Fase 1: dreigende maatschappelijke onrust

- De voorzitter van het MOT en de teamleider van het sociaal team informeren de burgemeester en wethouder op hoofdlijnen over een casus en bespreken de voorgestelde aanpak.
- Voorafgaand aan dit overleg wordt aan alle wethouders gevraagd of er nog belangrijke casussen zijn, die tijdens dit overleg besproken moeten worden.
- Tijdens deze terugkoppeling worden zwaarwegende casussen in algemene lijn teruggekoppeld met daaraan gekoppeld een voorstel voor een aanpak. De bestuurders kunnen hierbij nog sturing geven aan de aanpak.
- Wanneer het een onderwerp betreft die de portefeuille van andere beleidsadviseur raakt, worden deze voor de bestuurlijke terugkoppeling uitgenodigd (bijv. jeugd)
- Ook wordt er tijdens de terugkoppeling meer gekeken naar de voortgang van de ambities die we hebben gesteld in het uitvoeringskader veiligheid 2016-2017 op het gebied van veiligheid, jeugd en maatschappelijke onrust. Hierdoor is sneller interveniëren op het niet halen van ambities mogelijk.

- We gaan twee keer per jaar een casusoefening organiseren op het gebied van maatschappelijke onrust (Lessen to learn). Hierdoor kunnen we leren van casussen uit andere gemeenten en daarnaast wordt hierdoor ook de opschalingslijnen beoefend.
- Het team informeert leden van de driehoek (burgemeester, officier van Justitie en (lokale) politiechef) via eigen lijn.

Maatschappelijke Onrust Team (MOT)

- Beleidsmed. OOV (voorzitter)
- Teamleider Sociaal team
- Politie
- Leerplichtambtenaar
- Woningstichting Leusden (agendapartner)

Fase 2: Maatschappelijke onrust

Er is sprake van hevige ongerustheid en emotionele reacties bij (diverse) groepen inwoners, in de media of de politiek (verwensingen, vernielingen, ontstaan van een agressieve sfeer, er vinden op beperkte schaal incidenten plaats). De veiligheid van de persoon of zijn/ haar omgeving is in gevaar. Om dit op te lossen is samenwerking nodig tussen meerdere organisaties. Het kan zijn dat de samenwerking tussen de partijen stagneert of dat het beoogde resultaat niet wordt bereikt. Hierbij bestaat het risico op escalatie, verstoring van de openbare orde en veiligheid en een toename van deze problematiek.

Aanpak fase 2: Maatschappelijke onrust

- De gemeente formeert een Bestuurlijk Team Onrust (BTO) om afstemming te vinden over aanpak en voorlichting aan burgers. Dit team staat in deze fase onder leiding van de burgemeester. De adviseur OOV vraagt/nodigt relevante partners uit. Het team adviseert de driehoek over knelpunten en scenario's.
- In geval van maatschappelijke onrust kan het BTO gebruik maken van de ondersteunende processen van de crisisorganisatie zoals crisiscommunicatie, algemene ondersteuning en bestuursondersteuning).
- Als er ook sprake is van een fysiek incident/ (sociale) calamiteit waarbij de behoefte bestaat aan multidisciplinaire coördinatie vindt opschaling volgens de GRIP-structuur plaats.

BTO team (Bestuurlijk Team Onrust)

- Burgemeester
- Gemeentesecretaris (optioneel)
- Wethouder sociaal domein
- Adviseur integrale veiligheid
- Beleidsmedewerker Sociaal Domein (optioneel)
- Communicatieadviseur
- Politie
- Teamleider sociaal team
- Notulist

Optioneel

- Instelling/zorgverlener
- Leerplichtambtenaar

Fase 3: Escalatie

Er is maatschappelijke onrust en de veiligheid van meerdere mensen is in gevaar. Er is mogelijk ook media-aandacht en dit vergroot de maatschappelijke impact.

Maatschappelijke onrust leidt tot een situatie waarbij de openbare orde en veiligheid sterk in het geding zijn of de sociale spanningen onbeheersbaar dreigen te worden (denk aan grootschalige verstoringen van de openbare orde en het op grote schaal plegen van strafbare feiten (b.v. vernielingen, openlijke geweldpleging, brandstichting)).

Aanpak fase 3: Escalatie

De lokale driehoek neemt besluiten ten aanzien van de aanpak.

- Het gemeentelijk Beleidsteam (GBT) wordt gevormd.
- GBT en driehoek stemmen aanpak escalatie af.
- Het MOT team stemt activiteiten en ondersteuningsbehoefte af met team bevolkingszorg.

Deelnemers Gemeentelijk Beleidsteam

Zie crisisplan VRU

Bijlage 3:

Stappenplan aanpak onrust voor BTO team

Stap 1: Beeldvorming

Objectieve situatieschets

- Van wie komt het signaal?
- Wie/welke partijen is/zijn erbij betrokken? Hoe is hun onderlinge relatie?
- Wat is er gebeurd? Wat is het probleem? Wat maakt het ingewikkeld?
- Waar en wanneer is het gebeurd?
- Wat is de context? Waarom is het gebeurd? Wat is de aanleiding van de onrust?

Tegen wie of wat is het gericht?

- Hoe komt het signaal bij burgers/overheid/media?
- Breng in kaart of en hoe de media over de onrust berichten.
- Zijn er (al eerder) signalen ontvangen? Zo ja, van wie en wat is hiermee gedaan?
- Gaat het om een losstaand incident of om een reeks incidenten? Is het een patroon? Staat het ergens symbool voor?
- Gaat het om individuele ervaringen of een groepswijze?
- Is dit in het verleden eerder voorgekomen in de gemeente? Wat waren toen de reacties? Hoe is het opgelost?

Aanvullende informatie

- Wie zijn sleutelfiguren?
- Wie zijn ketenpartners?
- Hoe zien wij de gebeurtenis? Hoe wordt het gezien door de buitenwereld?
- Monitor en beoordeel wat er in alle sociale media verschijnt.
- Zitten de juiste mensen aan tafel? Haal indien nodig externe expertise in huis.

Stap 2: Bepalen onrust fase

Fase 1: Dreigende maatschappelijke onrust

Er is sprake van één of meerdere kleine incidenten rond een bepaald maatschappelijk probleem. Er zijn complexe problemen op meerdere leefgebieden en domeinen. Incidenten krijgen nog geen of beperkte aandacht van burgers, media (ook internet) of politiek, maar duidelijk is wel dat er iets speelt (signaal). Ook is het mogelijk dat zich een schokkend incident voordoet dat symbool staat voor een onderliggend maatschappelijk probleem.

Fase 2: Maatschappelijke onrust

Er is sprake van hevige ongerustheid en emotionele reacties bij (diverse) groepen inwoners, in de media of de politiek (verwensingen, vernielingen, ontstaan van een agressieve sfeer, er vinden op beperkte schaal incidenten plaats). De veiligheid van de persoon of zijn/haar omgeving is in gevaar. Om dit op te lossen is samenwerking nodig tussen meerdere organisaties. Het kan zijn dat de samenwerking tussen de partijen stagneert of dat het beoogde resultaat niet wordt bereikt. Hierbij bestaat het risico op escalatie, verstoring van de openbare orde en veiligheid en een toename van deze problematiek.

Fase 3: Escalatie

Er is maatschappelijke onrust en de veiligheid van meerdere mensen is in gevaar. Er is mogelijk ook media-aandacht en dit vergroot de maatschappelijke impact. Maatschappelijke onrust leidt tot een situatie waarbij de openbare orde en veiligheid sterk in het geding zijn of de sociale spanningen onbeheersbaar dreigen te worden (denk aan grootschalige verstoringen van de openbare orde en het op grote schaal plegen van strafbare feiten (b.v. vernielingen, openlijke geweldpleging, brandstichting).

<p>Stap 3: Oordeelsvorming</p>
<p>Verschillende scenario's:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Met welke scenario's kunnen we te maken krijgen? • Bekijk per scenario wat er kan gebeuren en wat dat betekent voor de situatie. • Wat zijn de worst case scenario's? • Bij welke scenario's kunnen we het zelf in de hand houden en bij welke scenario's hebben we hulp nodig? En van wie/welke organisatie? • Wat en wanneer staat er (mogelijk nog) te gebeuren? <p>Oordeel vormen</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bepaal voor- en nadelen van verschillende scenario's. • Welk standpunt nemen wij in ten aanzien van de situatie? (Probleemdefinitie: Wat is het probleem en wiens probleem is het?)
<p>Stap 4: Besluitvorming</p>
<p>Wat willen we bereiken in deze situatie? Beschrijf doelen en subdoelen. Formuleer maatregelen die hierop aansluiten.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Verzamelen van aanvullende informatie is noodzakelijk (is uitbreiding ambtelijke werkgroep/driehoek nodig?) • Is er aanleiding tot nadere maatregelen? • Starten gezamenlijke maatregelen (starten nieuwe acties, bestaande acties coördineren/afstemmen/integreren, eventueel afzonderlijk plan van aanpak opstellen) • Plan overlegmomenten in en houd rekening met ad hoc overleggen.
<p>Stap 5: Uitvoering</p>
<p>Preventieve maatregelen</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ter voorkoming van 'olievlek': gebeurtenis zo klein mogelijk houden. • Bepaal welke soort repressieve en of preventieve maatregelen noodzakelijk zijn. • Zorg voor een goede verhouding tussen maatregelen en de gebeurtenis (proportionaliteit), en bouw ze weer af zodra dat mogelijk is. <p>De-escalerende maatregelen</p> <ul style="list-style-type: none"> • Partijen inzetten voor probleemoplossingen • Betrokkenen die een tegengeluid afgeven kunnen een de-escalerende werking hebben (bijvoorbeeld een stille tocht). • Betrek sleutelfiguren en lokale netwerken. • Benadruk het belang van een constructieve houding. • Maak een keuze om het probleem te isoleren, de achterliggende oorzaken worden dan later aangepakt, of kies ervoor om het parallel aan te pakken. • Is er een andere maatregel denkbaar die minder ingrijpend is dan die we voor ogen hebben? Kijk naast proportionaliteit ook naar subsidiariteit. <p>Cyclische aanpak</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zorg voor monitoring van opgevangen signalen door iemand binnen de ambtelijke werkgroep.